

ATSIZ'IN BOZKURTLAR ROMANINDAKİ KADIN KARAKTERLER ÜZERİNE BİR RESİMLEME

Deniz Kolgu

Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanatta Yeterlik Öğr. denizkolgu340(at)gmail.com

Mehmet Özkartal

Prof. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, mehmetozkartal(at)sdu.edu.tr, ORCID:0000-0002-9079-3977

Kolgu, Deniz ve Özkartal, Mehmet. "Atsız'ın Bozkurtlar Romanındaki Kadın Karakterler ve Bir Resimleme Denemesi". idil, 76 (2020 Aralık): s. 1871-1878. doi: 10.7816/idil-09-76-09

ÖZ

Bu çalışmada Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtlar adlı romanındaki Türk kadın karakterlerin toplumdaki yeri anlatılmıştır ve bu karakterler üzerine bir resimleme denemesi yapılmıştır. Makale, Hüseyin Nihal Atsız'ın hayatı, Eski Türk kadınının toplumdaki yeri ve Bozkurtlar romanındaki Türk kadın karakterler olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Makalenin başlangıç kısmında Atsız'ın hayatı, edebi yönü ve siyasi kimliği hakkında bilgi verilmiştir. İkinci kısmında, eski Türk toplumunda kadının yeri ayrıntılı olarak işlenmiştir. Üçüncü kısmında ise, Atsız tarafından yazılan Bozkurtlar romanı ele alınmış, hikâyede yer alan Türk kadın kahramanlar, sahip oldukları çeşitli özellikler göz önünde bulundurularak tasvir edilmiştir. Bu kadınlar gerektiğinde kocasından daha iyi avlanabilen sıradan bir kadın, hakları töreler tarafından korumaya alınmış, yeri geldiğinde bu haklarına güvenerek emirlere karşı çıkabilen bir genç kız, kendi halkının saygısını ve sevgisini kazanmış bir hükümdar veya unvanından vazgeçebilecek kadar vatanını seven bir kadın olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Bu makale eski Türklerde kadının statüsünü, roman ve ondan esinlenen illüstrasyonlardan yola çıkarak gözler önüne sermek amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasvir, kadın, Türk, statü, Atsız, Bozkurtlar

Makale Bilgisi:

Geliş: 15 Kasım 2019

Düzeltilme: 13 Haziran 2020

Kabul: 21 Kasım 2020

Giriş

Nihal Atsız, hayatını bütün Türklerin bir arada yaşaması ideolojisine adanmış bir tarihçidir. Tarihçi olmasının yanı sıra Cumhuriyet tarihinin en çok okunan ikilemelerinden birinin de yazarıdır. Bozkurtların Ölümü (1946) ve Bozkurtlar Diriliyor (1949) yazıldığı dönemden beri kurmaca edebiyatımızın klasiklerinden kabul edilmektedir. Son baskıların Bozkurtlar adıyla yayımlanan romanda eski Türk toplumunun zorlu bozkır şartlarındaki yaşamları, töreleri ve kültürel özellikleri ve bu bağlamda verdikleri mücadeleler sürükleyici bir kurgu ile anlatılmaktadır. Romandaki kadın kahramanlar ise eski Türk kadınının ahlakı, cesareti, becerikliliği, akli ve zekâsı gibi unutulmaması gereken faziletlerini gözler önüne serer. Bugünün toplumlarında halledilemeyen bir problem olarak çözüm bekleyen "kadın" konusu, binlerce yıl yaşamış olan Türk toplumlarında asla sorun olmamıştır. Kadın, toplum tarafından erkekle eşit tutulmuş, saygı görmüş; nesilden nesle aktarılan törelerle korunarak kadına şiddet ve taciz asla cezasız kalmamıştır. Kadın ve erkek arasında doğuştan itibaren şartlar eşittir. Kız çocukları ve erkek çocuklarına aynı eğitimler verilmiştir. Bu şartlar içerisinde yetişen kadınlar, zorlu bozkır yaşamında korunması gereken bir varlık olarak değil, savaşabilen, dövüşebilen, ok atıp avlanabilen bir varlık olarak değer görmüşlerdir. Bunun yanı sıra kadınlar eşyle ve ailesiyle ilgilenmişler, donanımıyla erkeğin yol arkadaşı olarak aktif şekilde hayatın içerisinde rol almışlardır. Bugünün toplumuna geldiğinde ise bu kültürün zayıfladığı, kadının erkek statüsünün ağırlığı altında toplumun her alanında dışlanma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu araştırmada Atsız'ın Bozkurtlar romanındaki Türk kadın karakterlerin toplumdaki yeri ele alınmıştır. Bu kurmaca eser üzerinden eski Türk toplumundaki kadına verilen değerinin gün yüzüne çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kitaptaki ilgili bölümler resmedilmiştir.

1. Hüseyin Nihal Atsız

Fikir adamı kimliğiyle Türk edebiyatına ve tarih araştırmalarına damga vurmuş olan Hüseyin Nihal Atsız, 12 Ocak 1905 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini burada çeşitli okullarda tamamladıktan sonra 1922 yılında Askeri Tıbbiye'de öğrenim görmeye başlamıştır. Üçüncü sınıfa geldiğinde daha önce sorunlar yaşadığı Arap asıllı bir teğmene selam vermediği gerekçesiyle okuldan atılmıştır. Tarih ve edebiyata ilgisi olan Atsız, 1926 yılında Darülfünun Edebiyat Fakültesine başlamıştır. Fakat okula başlar başlamaz askere çağırılmıştır. Askerliğini bitirip döndüğünde eğitimine kaldığı yerden devam etmiştir. Henüz öğrenciyken Türklükle ilgili yazdığı makaleler yayımlanmaya başlayınca hocası Fuat Köprülü'nün dikkatini çekmiş ve 1931 yılında Edebiyat Fakültesinde asistan olmuştur. Aynı yıl Atsız Mecmua'yı çıkarmaya başladı.

Yazı kadrosunda M. Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Abdülkadir İnan gibi bilim insanlarının da bulunduğu bu dergi fazla uzun soluklu olmamıştır. Derginin kuruluş amacı Anadolu köylüsünün sorunlarına çözüm getirmek, fakat giderek Turancılık konusu ağır bastı ve dergide dil, edebiyat ve folklor konularındaki yazılar yayımlandı (Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, 1983:1/498)

1932 yılındaki ilk Türk Tarih Kongresinde Hititlerin Türklerin atası olduğuna dair bir tez ortaya atılır. Derginin yazarlarından biri olan Zeki Velidi Togan'ın bu tezi eleştirisi üzerine zamanın Türk Tarih Cemiyeti Genel Sekreteri Reşit Galip, Zeki Beyi küçümseyen ifadelerde bulunmuş, Atsız buna kayıtsız kalamayarak sert ifadelerle karşılık vermiştir. Sonrasında Reşit Galip'in Milli Eğitim Bakanı olması ve Atsız'ın asistanı olduğu Fuat Köprülü'nün dekanlıktan ayrılmak zorunda kalması, Atsız için bardağı taşıran son damla olmuş ve başına geleceklere bile bile dergisinde yüz kızartıcı liste konulu bir yazı yazmıştır. Atsız'ın beklediği olmuştur, asistanlık görevini kaybetmiş ve dergi de kapatılmıştır.

İstanbul'dan ayrılarak Anadolu'da öğretmenlik yapmaya başlayan Hüseyin Nihal, Malatya'dan sonraki durağı olan Edirne'de Orhun Dergisini çıkarmaya başlar. Öğretmenlik yaparken ders kitaplarında gördüğü yanlışları dergisinde ele alıp eleştirmeye başlayınca Orhun Dergisi de kapatılır ve öğretmenlik görevine son verilir. O dönemlerde Nazım Hikmet'in bazı yazarlar hakkındaki eleştirel yazıları Atsız'ın hedefi olur. Nazım Hikmet'e komünist suçlamasıyla yazdığı yazı ve dağıtılan broşürler yurt çapında olaylara sebep olunca Atsız hakkında dava açılır, ancak bu davalar beraat ile sonuçlanır. Atsız bu olaylar sırasında Bedriye Hanımla evlenmiştir.

1940'lı yıllar Türkçülük ideolojisinin en yoğun yaşandığı yıllar olduğundan bu konuda pek çok dergi yayımlanmakta, Hüseyin Nihal Atsız'ın yazıları da bu dergilerdeki yerini almaktaydı. Karşıt görüşlü kesimler ise Türkçülük fikrini savunan kesimin ülke için en büyük tehlike olduğunu düşünmekteydi. Bu tartışmalar giderek ciddi kutuplaşmalara dönüşmüştür. Atsız'ın, dönemin başbakanına yazdığı mektubu Orhun Dergisinde yayınlanması sonucu Sabahattin Ali'ye vatan hainliği suçlaması ile iftira edildiği gerekçesiyle Atsız hakkında dava açılır. 1947 yılında beraat ile sonuçlanan dava sebebiyle Atsız uzun süre işsiz kalmış, maddi zorluklarla mücadele etmiştir. Bozkurtların Ölümü adlı kitap bu dönemde yazılmıştır. Fakülteden bir arkadaşının Milli Eğitim Bakanı olmasıyla birlikte Hüseyin Nihal Atsız, 1949 yılında Süleymaniye Kütüphanesi, sonrasında da Haydarpaşa Lisesi'nde çalışmaya başlar. Bu lisede çalışırken Orkun Dergisini çıkarır. Bazı konferanslarda yaptığı konuşmalar ve dergide yazdığı yazılar yapılan şikâyetler

sonucu öğretmenlik görevinden alınarak Süleymaniye Kütüphanesindeki görevine geri verilmiştir. 27 Mayıs Darbesi sonrası yazılarına ara vermek zorunda kalan Atsız, bir süre sonra yazmaya tekrar başlar. Bu 60'lı yıllar onun makaleleri açısından, en verimli olduğu zamandır. 1967 yılına gelindiğinde, yurt çapında beliren Kürtçü faaliyetlerle alakalı, devlet yönetimini uarmaya yönelik yazıları kamuoyunda yankı uyandırır. Atsız için yine bir mahkeme süreci başlamıştır. Bu arada Ruh Adam adlı romanını yazar. Altı yıl süren yargılama süreci sonunda on beş ay hapis cezası alır. Hüseyin Nihal Atsız bu süreçte yüksek tansiyon ve romatizma gibi sağlık sorunlarıyla mücadele etmektedir. Hakkında sağlık sorunları nedeniyle cezaevine konulamayacağı ile ilgili rapor olmasına rağmen cezaevine konulur. Dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, af yetkisini kullanarak Atsız'ın cezaevinden çıkmasını sağlar. Bütün hayatını Türkçülük ve Turancılık yoluna vakfeden Hüseyin Nihal Atsız, 11 Aralık 1975 tarihinde evinde geçirdiği kalp krizi sonucunda vefat etmiştir.

2. Atsız'ın Türk Kadını ile ilgili Görüşleri

Hüseyin Nihal Atsız'ın 1946 ve 1949 yıllarında Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtların Dirilişi olarak iki ayrı kitap olarak kaleme aldığı ve sonradan "Bozkurtlar" adı altında birleştirilen roman, 1300 yıl önceki Göktürklerin yaşamını konu alır. Romanda geçen olaylar, eski Türklerin zorlu bozkır yaşamları çerçevesinde kültürel, sosyal ve siyasal yapılarına da yer verilerek pek çok kahramanın etrafında gelişir. Bu kahramanlar toplumda çeşitli statü ve farklı karakter yapılarına sahiptir. Atsız'ın romanlarında özellikle Türk kadınına yer verirken hassas davrandığı görülmektedir. Türk kadını onun eserlerinde her zaman ahlaklı, güzel, zeki, bilgili, vatansever ve faziletlidir.

1943 yılında Orhun Dergisi'nde yayımlanan "Türk Kızları Nasıl Yetiştirilmeli" başlıklı makalesinde Atsız, düşüncelerini şu şekilde kaleme almıştır:

Her şeyden önce, yarının Türk anaları oldukları düşünülerek yetiştirilmelidir. Dünyadaki muhtelif milletler arasında Türkler, kadına gerçek değerini veren belli başlı milletlerden biridir. Eski Yunanlılar, Romalılar, Araplar, İranlılar ve Hintliler kadını kötü bir yaratık sayıyor ve ona esir muamelesi yapıyorlardı. Türklerde ise saygı görüyor, fakat hiçbir zaman da her işte erkekle eşit tutulmuyordu. Zaten fizyolojik ayrımlar erkekle kadının tamamı ile müsavi olmasına engeldir (Atsız, 1 Şubat 1943).

Aynı zamanda da bir tarihçi olan Hüseyin Nihal Atsız, eski Türklerin yaşamları ve kültürleri ile ilgili araştırmalar yapmıştır. Bu bilgilerini gerek makalelerinde, gerekse romanlarında sıklıkla kullanmıştır. Buradan yola çıkarak eski Türklerde kadın ile erkeğin eşit tutulmasından çok kadına karşı pozitif ayrımcılığın yapıldığı sonucuna varmak mümkündür. Genç kızlara da nesillerin devamını sağladıkları için saygı gösterilip değer verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Atsız'a göre;

"Türk kızları, çok eski zamanlardaki Türk kızları gibi fazilet mümessili olarak yetiştirilmelidir. Soğukkanlı, vakur, sade ve vazifeşinas olmalıdırlar. Yalnız süs peşinde koşan bir kız, analık ve yurt duygularından uzaklaşmış, müstakbel bir kokettir. Bu vatanın iyi dans eden, şu kadar elbisesi olan, güzel boyanan, hattâ kusursuz pasta yapan kızlara değil; "bu vatana şerefli oğullar ve faziletli kızlar yetiştirmek en büyük borcumdur" diyen kızlara ihtiyacı vardır... Bu seciyeyi kız çocuklarımıza şimdilik ancak okullarda verebileceğiz. Fakat bunun için de kız çocuklarımız, karşılarında örnek kadın öğretmenler görmelidir" (Atsız, 1 Şubat 1943).

Atsız, Türk kadınının eskiden olduğu gibi ahlaki değerlere sahip, vatanını ve ailesini her şeyin üzerinde tutan birer insan olarak yetiştirilmesi gerektiğini savunur. Kız çocuklarının eğitimi üzerinde de hassasiyetle durmuştur. Gelecek nesli yetiştiren kadınlar mutlaka iyi eğitim almış olmalıdır. Atsız eserlerinde Türk kadınına asla dışılığıyla ele almazken vatanı söz konusu olduğunda son derece cesur, iç ve dış güzelliği birlikte olacak şekilde ifade eder. Nadiren yer verdiği Türk kadın karakterler sadık bir eş, eli öpülesi, ailesine son derece düşkün, cefakâr bir anne ya da üstün ahlaka sahip bir genç kız özellikleri taşımaktadır.

3. Eski Türk Toplumunda Kadının Yeri

İlk başlarda Orta Asya bozkırlarında boylar halinde varlıklarını sürdürmeye çalışan Türkler, zamanla bir araya gelerek devlet kurduklarında milletleşme etkileri görülmeye başlandı. Savaşçı özellikleri nedeniyle yaşadıkları coğrafyada üstünlük sağlamış, zamanla ordu düzenleri diğer devletler tarafından kullanılabilir hale gelmiştir. Atı ehliştiren ve demiri ilk kullanan toplum olmaları, atlı bir orduya ve sağlam silahlara işaret ettiğinden güçlü devletler kurarak Ötüken'den Atlas Okyanusu'na kadar çok geniş bir coğrafyada varlık göstermişlerdir.

Yarı göçebe bir hayat tarzına sahip olan Türklerin, bu denli güçlü devletler kurabilmesinin nedeni olarak insanların bir arada düzen içerisinde yaşayabilecekleri toplumsal yapıya ve kanunlara sahip olmalarını söylemek mümkündür. Türkler bütün dünya üzerinde hâkimiyet kuracak bir millet olduklarına inandıklarından, toplumsal yapının korunmasına ve kanunların adalet içerisinde işlenmesine büyük önem vermişlerdir. Bir toplumun yapısını anlayabilmek

için önce o toplumun en küçük birimi sayılan aileye bakmak gerekir. Ailenin kültür ve sosyal yapısını belirleyen kadındır. Bu durumda kadının toplum içindeki sosyal statüsü ve hakları ailenin, dolayısıyla da toplumun yapısını doğrudan etkilemektedir.

Eski Türk ailelerinde ataerkil aile yapısı görülür. Fakat burada bahsedilen erkeğin bir otorite figürü olduğu değil, kadının ve çocukların da hak sahibi olduğu bir yapıdır. Kadının, erkeğin zorlu bozkır yaşamında güvendiği yol arkadaşı olarak, ailesini sevgi ve sadakatiyle sarıp sarmalayan bir rolü vardır. "Göktürklerde de sağlam bir aile hayatı vardı. Fuhuş nedir bilmezlerdi. Evli bir kadına tecavüzün cezası idamdı. Bir genç kıza tecavüz ise, genç kız evlenmeyi kabul etmezse aynı ceza ile karşılık görürdü. Evlilikte de aranılan en büyük şart denklik şartı idi" (Öztuna, 1985: 296-297).

Türk kültüründe kutsal bir varlık olarak görülen kadına zarar verilmesi veya onun küçük görülmesi söz konusu bile değildir. Kadının yeri daima erkeğin yanında olmuştur. "Birinci zenginlik sağlık, ikinci zenginlik kadındır" atasözü eski Türk toplumlarında kadına verilen değeri gösterir niteliktedir.

Türk kadını bu devrede, erkeğinin sosyal tipine yakındır. Erkek gibi, ata biner, ok atar, kılıç kullanır; en eski Türkçe belge olarak kabul edilen Orhun Kitabelerinde, Türk kadınından saygı ile söz edilir, özellikle prenseslerin sosyal ve siyasal alanlarındaki çalışmalarına değinilir. Türk ailelerinde bir kız evladın dünyaya gelişi mutsuz ve üzüntü verici bir olay sayılmaz, aksine, sevinç kaynağı olarak kabul edilir. Çocuklar üzerinde babanın olduğu kadar annenin de hakları olduğu savunulur (Doğramacı, 1992.).

Eski Türk toplumlarının sosyal ve hukuki yapısına göre kadın, önemli bir yere sahiptir. Devleti oluşturan en küçük sosyal birim aile, aileyi de ayakta tutanın kadın olduğu gerçeği Türk yaşam tarzının temelini oluşturmaktadır. Türklerde yaşadıkları ev ve çocuklar üzerinde kadının ve kocanın hakları eşitti. Evlenmek üzere olan genç kız, baba evinden miras hakkını alarak çıkar ve çeyiz olarak koca evine götürürdü. Kocasını ise eşinin aldığı miras üzerinde hiç bir hak iddia edemezdi. Malın yönetimi tamamen kadının tasarrufundadır. "Uygurlar zamanında dört tane hatun şehri olduğu bilinir. Bunlar, Etsin-göl civarındaki Hatun-sını, Sarı Irmak'ın kuzey büklümü civarındaki Ka-tun Ch'eng, Kerulen Nehri'nin kaynağı yakınındaki Tolgoy-balgas, sonuncusu da Orhun bölgesindeki Ka-tun Ch'eng idi. Bu şehirler, Türk içtimai hayatının kadına verdiği değerin açık bir gerçeğidir" (Baykara, 1997: 53,62).

Eski Türklerde hükümdar eşi olan kadınların, kocaları savaştayken gidip karargâh kurdukları girilmesi zor, korunaklı, bazen sarp kayalıklar arasındaki vadilerde, bazen de gölün ortasındaki bir adada kendilerine ait şehirleri vardı. "Ekim 623'te İl Kağan Çinlilerin Mai şehrini kuşatmış ancak daha sonra kararını değiştirerek geri dönmek istemiştir. Çin kaynaklarının yazdığına bakılırsa eşinin ısrarı üzerine fikrinden vazgeçerek şehri kuşatmayı sürdürmüştü" (Onay, 2012: 352). Türk töresinde hükümdarların bile eşlerinin fikirlerine ne kadar önem verdiğini gören Çinliler, Türk kağanlarının kızlarıyla evlenmelerini sağlayarak Türkler üzerinde yaptırım gücü elde etmeye çalışmışlardır. Çünkü kağan eşlerinin devlet yönetimindeki etkileri büyüktü. Hatta kağan ve hatunu, devleti ortaklaşa yönetirlerdi.

"Eski Türklerde Türk kadını bir taraftan devlet yönetiminin her kademesinde görev alırken, diğer taraftan aile içinde çocuğun terbiyesi, ailenin mali işleriyle ilgilenmesi, çadırın kurulması, çorap örmesi, süt sağması, peynir ve tereyağı yapması, elbise dikmesi gibi işleri de yapmaktaydı" (Sümer, 1980: 404). Eski dünya toplumlarında olmayan bir başka durum ise, Türk kadınının boşanma hakkının olmasıdır. Bunun yanı sıra evlilik söz konusu olduğunda, kadının rızasını almak şartı idi. Hiç bir durumda evliliğe mecbur tutulmazdı. Kadına tecavüzün cezası ölümdü.

4. Bozkurtlar Romanındaki Türk Kadın Karakterler ve Toplumdaki Yerleri

Roman altı, yedi kişilik kız ve erkek üniversite öğrencilerinden oluşan bir grubun sohbetiyle başlar. Aralarından Tonyukuk adını verdikleri arkadaşları bir roman yazmayı istediğinden bahseder. Bu roman, okuyucuları 1300 yıl öncesine sürükleyecektir. Tonyukuk takma adlı genç hikâyeyi anlatmaya başladığında dinleyenlerden her biri asırlar öncesine gitmiş, kendilerini çoktan romanın içerisinde bir kahraman olarak buluvermişti.

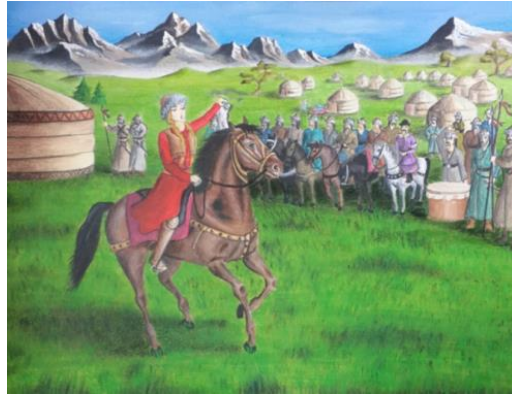
Göktürklerin hikâyesi bir yaz gecesi Çin akınına gitmekte olan ordunun fırtına ve sağanak yağmur nedeniyle büyük kayıplar vermesiyle başlar. Eski Türk inancısında yaşanan doğal afetler Tanrıların onlara kızdığının habercisiydi. Sonradan Çuluk Kağan'ın, Çinli eşi tarafından zehirlenerek ölmesi, Göktürklerin yaşayacağı uğursuzlukların başlangıcıdır. Çuluk Kağan'ın ölümünün ardından yerine kardeşi Kara Kağan geçer. Yeni kağanın ağabeyinin katili olan İcing Katun ile evlenmesi, Göktürklerin sabrını iyiden iyiye taşırması. Üstelik esir durumunda olması gereken Çinliler, Ötügen'de kendileri gibi bir yaşam sürmekteydi.

4. 1. Almıla

Resim 3. Deniz Kolgu "Almıla'nın Çinliyle Dövüşü"

Şen-king, Almıla'nın terslemesine aldırnamış, günler sonrasında tekrar genç kızın karşısına çıkmıştır. Resimde Almıla, Göktürk erkeğini uzaktan okla vurmaya çalışan bir Çinliyi yere yatırmış, boğazını sıkarken resmedilmiştir. Diğer elindeyse saplamak üzere olduğu bıçak görülmektedir. Almıla, dövüştüğü adamı öldürmüştür. Bozkır şartlarında her türlü tehlikeye açık durumda yaşamlarını sürdüren Türkler kızlarını erkek çocuklarıyla aynı şekilde eğitirdi. Bire bir dövüşte bir erkeğin, Türk kadını karşısında pek şansı yoktu. "Çevik bir çelme ile Çinliyi yine yere çalan Almıla, sol eliyle onun bıçak tutan sağ elini yakalarken diziyle de öteki koluna bastı. Sonra kaldırdığı bıçağını sapına kadar boğazına sapladı" (Atsız, 2018: 124).

Resim 10. Deniz Kolgu "Altın Tarımın oğlu Urunguya Vedası"

Kağanın Çinli eşi tarafından Şen-king ile evlenmeye zorlanan Almıla törelerin kendisine tanıdığı hakkı kullanmak ister. Oğlak kapmaca yarışı yapılacak ve oğlağı elinden almayı başaran erkekle evlenecektir. İyi bir binici ve dövüşçü olduğu için Almıla'nın istemediği birinin oğlağı elinden alması mümkün değildir.

Burada Almıla karakterinden yola çıkarak Türk kadınının iyi bir zekaya sahip olduğunu da görmek mümkündür. İçing Katun'un emriyle karşılaşınca törenin kendisine tanıdığı hakkı kullanarak zorlamadan kurtulmuştur.

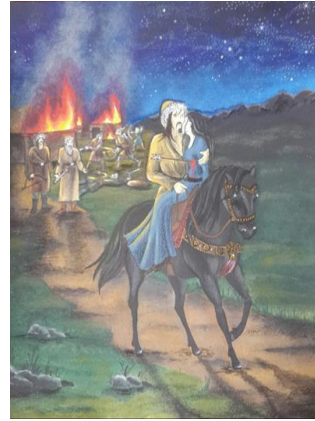
Resim 11. Deniz Kolgu "Ay Hanım ile Deli Ersegün'ün Kılıç Dövüşü"

Yıllar geçmiş Altın Tarım iyice yaşlanmıştır. Hasta yatağında oğluna gerçekte kim olduklarını anlatır. Bu arada Göktürk Devleti yeniden kurulmuştur. Babası Kür Şad'ın hiçbir zaman kağanlık peşinde olmadan milleti için çalıştığını, kimliğini gizlemeye devam ederek devlete hizmet etmesini vasiyet ederek son nefesini verir. Altın Tarım, romandaki anne kimliğiyle soylu bir Türk kadını temsil eder. Han soyundan olmasına rağmen bu gücü kullanmayıp devletin bütünlüğünü her şeyin üstünde tutmuştur.

4. 2. Ay Hanım

Resim 12. Deniz Kolgu "Urungu Ay Hanım'ın Huzurunda"

Resim 13. Deniz Kolgu "Ay Hanım'ın Ölümü"

Dokuz Oğuzlar, Türk soyundan olmalarına rağmen tekrar kurulan Göktürk Devletine katılmadılar. Başlarında babasının ölümünün ardından halkın isteğiyle yerine geçen Ay Hanım bulunmaktaydı. Göktürklerle yapılan bir savaşta öldürdüğü askerin oğlunun gelip intikam için dövüşmeyi istemesi üzerine teklifi kabul eder. "Sinir gerilmelerinin son ucuna vardığı ve kılıç çarpışmalarından başka şey işitilmedik bir sırada birdenbire Deli Ersegünün sendeleyerek sola doğru iki adım attığı ve öne doğru bükülerek yere kapaklandığı görüldü (Atsız, 2018: 517). Ay Hanım kılıç dövüşünde bir vuruşuyla öküzü ortadan ikiye ayıran Deli Ersegünü yener. Yukarıdaki resimde Ay Hanım

zırh ve silah kuşanmış, kılıçla dövüşürken tasvir edilmiştir. Ay Hanım hem sıra dışı güzelliğiyle insanları büyüleyen, çok iyi dövüşen, sezgileri güçlü ve halkının sevgisini kazanmış bir hükümdardır.

Göktürklerin yeni kağanı, Dokuz Oğuzlara kendilerine katılmaları için elçiler gönderir. Bu elçiler arasında Urungu da vardır. Urungu ve Ay Hanım birbirlerine aşık olmuşlardır. Ancak Ay Hanım töreler gereği yalnızca han soyundan gelen biriyle evlenebileceğini söyler. Urungu, annesine verdiği sözü tutar ve hanlardan da üstün Kür Şad'ın oğlu olduğunu söylemez. Romanda hükümdar sıfatıyla okuyucuyla buluşan Ay Hanım karakteri, eski Türk devletlerinde kadınların devlet yönetebilecek güçte olduğunu ifade eder.

Bu resimde ön planda bir at ile üzerinde Urungu, göğsünden okla vurulmuş olan Ay Hanım'ı sıkıca tutarken tasvir edilmiştir. Ay Hanım bir hükümdar olduğu için onu taşıyan at daha gösterişli bir şekilde tasarlanmıştır. Olay gece saatlerinde gerçekleştiği için koyu renkler kullanılmış, tek ışık kaynağı ise arka planda yanmakta olan çadırlardan yükselen ateştir. Yanan çadırların arasında insanlar dövüşmeye devam etmektedir. Bu da gösterir ki Ay Hanım bu savaşta vurularak ölmüştür. Ölü halde olduğunu ifade edebilmek için figüre herhangi bir hareket verilmemiş, Ay Hanım'ın duruşu Urungu'nun tutmasına bağlı olarak şekillenmiştir. Arka planda Urungu'nun Ay Hanım'ın cesedini nereye götüreceğine hayretle bakan iki kişi görünmektedir. Soldaki figürün elinde hala boş bir yay tutuyor olması Ay Hanım'ı vuran kişinin o olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç

Eski Türklerde kadın ve erkek arasında hiçbir zaman ayrımcılık yapılmadığı gibi kadın, toplumun kıymetli bir parçası ve mücadelelerle dolu yaşamlarında erkeğin yol arkadaşı olarak görülmüştür. Pek çok eski toplumda değersizleştirilen, alınıp satılan, hor görülen kadın aynı dönemde Orta Asya bozkırlarında yaşayan Türkler tarafından saygı görür, hatta kutsal kabul edilirdi. Eski Türk Toplumlarında kadına karşı işlenen suçlar af edilmezdi. Kadına tecavüzün cezası idamdı. Sosyal yaşam içerisinde kadına karşı şiddet söz konusu bile olmazdı. Doğuştan erkek çocuklarla aynı şartlarda yetiştirilen kız çocuklarının elbette büyüdüklerinde şiddet görüp, ezilmeleri mümkün değildi. Bugünün toplumlarında büyük ve halledilemeyen bir sorun olan kadına şiddet konusu, onlarca asır önce yaşamış Türk toplumlarında çoktan çözüme kavuşmuştu. Türk toplumu İslamiyet'i kabul edişinin ardından bir süre daha kendi kültürünü korumayı başardı. Ancak Yavuz Sultan Selim zamanında halifeliğin Osmanlıya geçmesiyle Arap ulemalarının devlet ve toplum üzerindeki etkileri artmıştır. Arap kültürünün etkisi altında kalan Türk toplumunda kadının kamusal alanda ve aile içinde hareketleri pasifleştirilerek sınırlandırılmıştır. Bozkırlarda özgürce at koşturup avlanan, toplum içinde el üstünde tutulan, erkeği ile birlikte savaşlara katılıp gerektiğinde devlet yöneten Türk kadını, Arap kültürünün etkisiyle kendi mahrem alanına hapsedilmiştir. Kadın, otorite figürü olan erkeğin denetiminde pasif bir varlık olarak değil, eğitim, çalışma hayatı ve evlilik gibi hayati kararları kendi alabilen, olaylar karşısında atılgan, çatışmalardan çekinmeyen güçlü bir birey olarak toplum içinde yerini almalıdır. Kadının daha zayıf ve güçsüz olduğu, toplum içindeki statüsünün kadınsal özellikleriyle tanımlandığı anlayışı başta kadınlar tarafından kabul edilmemeli, en zorlu şartlarda erkeğinin yol arkadaşı olan eski Türk kadını tekrar hayata geçirilerek toplumdaki yozlaşmış anlayış değiştirilmelidir. Bir milleti toplumsal olarak tehdit edebilecek en kötü şey kültüründeki yozlaşma olduğundan, bunun tedavisi de kaybedilen kültürün geri kazanılmasıyla olmalıdır.

Kaynaklar

- Atsız, Hüseyin Nihal. *Bozkurtlar*. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2018.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Türk Kızları Nasıl Yetiştirilmeli?* *Orhun Dergisi*, sayı: 13, 1 Şubat 1943.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Türkçülük*. *Orkun Dergisi*, sayı:10, 1 Ekim 1943.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Turancılık Milli Değerler ve Gençlik*. *Ötüken Dergisi*, sayı:6, 30 Nisan 1973.
- Baykara, T. *Türk Kültürü ve Araştırmaları*. İstanbul: Akademi Kitabevi, 1997.
- Doğramacı, E. *Atatürk ve Kadın Hakları*. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, sayı: 24, cilt: 8, 1992.
- Onay, İ. *Eski Türk Toplumunda Aile Düzeni ve Bunun Dini, Siyasi Hayata Yansımaları*. *The Journal of Academic Social Studies*, 2012.
- Öztuna, Y. *Türk Tarihinden Yapraklar*. İstanbul: 100 Temel Eser,, 1985.
- Sümer, F. *Oğuzlar*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1980.
- Parla, T. *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*. İstanbul: Anadolu Yayınevi, cilt: 1, 1983.

SOME ILLUSTRATIONS OF FEMALE CHARACTERS IN ATSIZ'S BOZKURTLAR NOVEL

Deniz Kolgu

Mehmet Özkartal

ABSTRACT

In this article, the place of Turkish female characters in society is explained in Hüseyin Nihal Atsız's novel *Bozkurtlar*. The article consists of three chapters; the life of Hüseyin Nihal Atsız, the place of the ancient Turkish woman in society and Turkish female characters in the novel *Bozkurtlar*. In the first part of the article, information about Atsız's life, literary aspect and political identity is given. In the second part, the place of women in ancient Turkish society is explained in detail. In the third part, *Bozkurtlar* novel written by Atsız is discussed and Turkish female heroes in the story are depicted considering their various features. These women reflect to the reader as an ordinary woman who can hunt better than her husband when necessary, a young girl who is protected by the laws and who can resist the orders by relying on these rights, a sovereign who has gained the respect and love of her own people or a woman who loves her homeland enough to leave her title. In the conclusion part, it is emphasized that the woman who is the companion of her man in the difficult steppe life in the ancient Turkish society is respected as a valuable being in contrast to other societies in the same period. This article was written to reveal the status of women in ancient Turks.

Keywords: Description, woman, Turkish, status, Atsız, *Bozkurtlar*